

Benjamin Mee

We bought a zoo

In den beginne...

L’Ancienne Bergerie, juni 2004, en het leven was heerlijk. Mijn vrouw Katherine en ik hadden het roer omgegooid en de knoop doorgehakt door onze flat in Londen te verkopen en twee beeldschone schuren van goudkleurig steen in het warme Zuid-Frankrijk te kopen, waar we leefden van stokbrood, kaas en wijn. Het dorp waarin we ons gevestigd hadden lag in de Languedoc, tussen Nîmes en Avignon in, de Provence van de armelui, een gebied met de minste neerslag van heel Frankrijk. Ik schreef een column voor de *Guardian* over doe-het-zelven, en nog twee in het tijdschrift *Grand Designs*, en ik was ook bezig met een boek over humor bij dieren, een lang gekoesterd project waar ik heel veel tijd in een gunstige omgeving voor nodig meende te hebben. En die had ik nu.

Onze twee kinderen, Ella en Milo, tweetalig en zonverbrand, speelden in de veilige beslotenheid van een grote ommuurde tuin met de jonge katjes, zaten samen achter reusachtige sprinkhanen aan, sprongen door het lange kurkdroge gras en de gedeelten met tarwe, waarschijnlijk van zaad dat van graan van een trailer was gevallen toen de schuren nog deel uitmaakten van een boerenbedrijf. Onze grote hond Leon lag op de

drempel van de enorme roestige poort en waakte over ons met de goedaardige waakzaamheid van een dier dat speciaal voor dat doel is gefokt, hijgend van geluk dat hij zo'n mooie taak had.

Het was fantastisch. Het begon al echt als thuis te voelen. Onze schamele 65 vierkante meter in Londen-Centrum was vertaald naar 1200 vierkante meter op het platteland van Zuid-Frankrijk, zij het iets minder goed uitgerust en niet erg handig gelegen als je naar Marks & Spencer, de zuidoever van de Theems of naar het British Museum wilde. Maar de zomer duurde er van maart tot november en voor de plaatselijke wijn die bij de Tesco acht pond kost betaal je hier bij de bron maar drieënhalve euro. Nou, je moest wel, dat hoorde bij de cultuur hier. Barbecues met verse forel en pikante worstjes uit de bergen van de Cevennen ten noorden van ons, glazen gekoelde rosé met ijs dat snel smolt in de drukkende Zuid-Europese hitte. Het was idyllisch.

Deze volmaakte omgeving werd ons deel nadat we ongeveer tien jaar geworsteld hadden om de positie te bereiken, zowel wat werk betrof als financieel, waarin ik het me kon permitteren om als een boer in een vervallen schuur in een dorp met nog veel meer gezonde boeren te wonen en in mijn levensonderhoud te voorzien door middel van eerlijke landbouw. Ik was de gestoorde Engelsman; zij waren de ietwat verbaasde Franse plattelandsbevolking: tolerant, vriendelijk, hoffelijk en toch – onvermijdelijk – uitermate veroordelend.

Katherine, met wie ik dat jaar in april na negen jaar samen-zijn was getrouwd (ik heb gewacht tot ze de hoop helemaal had opgegeven), was de lieveling van het dorp. Ze was mooi en attent, beleefd, vriendelijk en hoffelijk, en deed echt moeite om aan het dorpsleven mee te doen en zich eraan aan te passen. Ze

deed actief haar best om de taal te leren, die ze al uitgebreid op de middelbare school had gehad, om zich het Frans dat bij ons in de streek gesproken werd goed eigen te maken, maar ook haar Parijse Frans, en het ambtelijke Frans van dit zeer bureaucratische land. Ze kon gebbetjes maken met de galeriehouder in het nabijgelegen stadje Uzes over welk belastingformulier hij nu precies moest invullen om een beeld van Elisabeth Frink te kopen – die zij toevallig een keer had ontmoet en geïnterviewd – en ze kon met de dorpsmoeders klagen over de complexiteit van de Franse gezondheidszorg. Mijn Frans, dat zich al van begin af aan op een veel lager niveau bevond, is tijdens mijn verblijf daar hooguit iets beter geworden, aangezien ik mezelf er opzettelijk van heb weerhouden om het te leren, voor het geval mijn toch al vertraagde boek zich daardoor nog meer zou laten ophouden. Als ik naar bed ging stonden de boeren net op, en ik ging nauwelijks met hen om, tenzij ik ze moest lastigvallen met een paar slecht geformuleerde elementaire vragen over doe-het-zelven. Haar hadden ze liever.

Maar deze idylle is niet zonder slag of stoot tot stand gekomen. We moesten onze geliefde flat in Londen ter grootte van een schoenendoos verkopen om twee mooie schuren te kunnen kopen, volledig in verval, met vloeren van aangestampte aarde en schapenstront. Er was geen water of elektriciteit, dus we konden er niet meteen in. In de week dat het contract tussen de twee landen rond was, verhuisden we ook binnen het dorp van een heel fraai natuurstenen zomerhuis dat als het seizoen begon drie keer zo duur zou worden, naar een veel minder aangenaam onderkomen aan de hoofdstraat van het dorp. Hierin stonden geen meubels, en die hadden wij ook niet, want we waren bijna twee jaar geleden naar Frankrijk gekomen met de bedoeling om er een half jaar te blijven. Ik kan ge-

rust zeggen dat dit een stressvolle periode was.

Dus toen Katherine migraine begon te krijgen en voor zich uit begon te staren in plaats van de bekende tornado van efficiëntie te zijn op het gebied van administratie wegwerken, pakken, sorteren en etiketteren, schreef ik dat toe aan stress. ‘Ga naar de dokter, of ga naar je ouders als je hier toch niets kunt doen,’ zei ik meelevend. Toen ze halverwege een dagje winkelen (een van haar favoriete bezigheden) om meubels voor de kinderkamer te gaan kopen weer naar huis wilde, had ik moeten weten dat het ernstig was. Toen ze op de terugweg van die onderneming in de auto onduidelijk begon te praten, begonnen we allebei te rillen van angst. Maar een paar telefoontjes aan vrienden die ook aan migraine leden stelden ons gerust: dit viel ruim binnen het normale scala aan symptomen van dit vaak aan stress gerelateerde fenomeen.

Uiteindelijk ging ze toch naar de dokter, en ik wachtte thuis tot ze terug was met een of andere pijnstillers specifiek voor migraine. In plaats daarvan kreeg ik een telefoontje waarin ze zei dat de dokter wilde dat ze een hersenscan liet maken, en wel onmiddellijk, diezelfde avond nog. In dit stadium was ik nog steeds niet echt bang, want de Fransen staan erom bekend dat het hypochonders zijn. Als je met een snotneus naar de dokter gaat, schrijft hij je een boodschappentas vol geneesmiddelen voor, waaronder meestal ook zepillen. Een hersenscan leek me een typisch voorbeeld van een overdreven Franse reactie: lastig, maar het moest gebeuren.

Katherine regelde dat onze vriendin Georgia haar naar het plaatselijke ziekenhuis zou brengen, dertig kilometer bij ons vandaan, en ik wachtte wederom tot ze thuiskwam. En toen kreeg ik het telefoontje dat niemand ooit verwacht. Georgia vertelde snikkend dat het ernstig was. ‘Ze hebben iets gevon-

den,' zei ze telkens weer. 'Je moet hierheen komen.' Aanvankelijk dacht ik nog dat het een misplaatste grap was, maar de emotie in haar stem was echt.

Helemaal verdoofd regelde ik dat een buurvrouw op de kinderen zou passen, leende ik haar onwaarschijnlijk aftandse Honda Civic en begon aan de onbekende reis over donkere landweggetjes. Eén koplamp deed het maar, de derde versnelling niet, de achteruit niet en de remmen waren heel slecht, dus ik was me ervan bewust dat ik me, als ik niet heel voorzichtig was, wel eens te pletter kon rijden. Ik zag één afslag over het hoofd en moest uitstappen en de auto over de weg terugduwen, maar ik bereikte het ziekenhuis veilig en wel, en liet het barrel op de lege parkeerplaats achter.

Binnen loste ik een huilende Georgia af en deed ik mijn best om Katherine, bleek en geschrokken, gerust te stellen. Ik hoopte nog steeds dat er een fout was gemaakt, dat ze een eenvoudige verklaring over het hoofd hadden gezien die alles duidelijk zou maken. Maar toen ik vroeg of ik de scan mocht zien, bleek zich inderdaad een zwarte klont ter grootte van een golfbal heel onheilspellend in de linkerpariëtaalkwab van haar hersenen genesteld te hebben. Lang geleden heb ik psychologie gestudeerd, dus de MRI-beelden waren me niet helemaal vreemd, en terwijl ik wanhopig naar een verklaring voor deze afwijking zocht duizelde het me. Want die was er niet.

We brachten de nacht door in het ziekenhuis en probeerden elkaars moreel op te vijzelen. 's Ochtends werd Katherine per helikopter naar Montpellier gebracht, de plaatselijke (en waarschijnlijk beste) afdeling Neurochirurgie van Frankrijk. Na ons gezellige nachtje samen kwam het heel hard aan toen ik haar als een spoedgeval de lucht in zag gaan, op weg naar een neurologische afdeling ver weg. Ik ging over de *autoroute* ach-

ter de helikopter aan, en toen kwam de klap pas echt goed aan. Ik merkte dat mijn gedachten maar voortjoegen en grip probeerden te krijgen op de situatie, zodat ik me nauwelijks op het autorijden kon concentreren. Ik ging meteen langzamer rijden en kwam een uur later aan bij de parkeerplaats van het reusachtige ziekenhuiscomplex Gui de Chaulliac, om daar vervolgens te horen te krijgen dat er geen plek was. Uiteindelijk parkeerde ik de auto ergens creatief, in Franse stijl, langs een smal stukje stoeprand. Een portier zwaaide afkeurend met zijn vinger naar me, maar ik beende langs hem heen, inmiddels niet meer te houden, met maar één gedachte: Katherine zien te vinden. Als hij op dat moment geprobeerd had me tegen te houden denk ik dat ik zijn arm had gebroken en hem linea recta naar de röntgenafdeling had gestuurd. Ik moest naar Neurologie Spoed, vijfde verdieping, en niets kon mij tegenhouden. Op dat moment begreep ik pas dat je de emotionele verwarring waarin mensen verkeren wanneer ze in een ziekenhuis moeten zijn nooit moet onderschatten. Normale regels golden niet, want mijn prioriteiten waren er volledig op gericht Katherine te vinden en erachter te komen wat er hierna ging gebeuren. Ik vond Katherine zittend op een verrijdbaar bed, met een geel ziekenhuishemd aan, terwijl ze niet-begrijpend en verward om zich heen keek. Ze zag er kwetsbaar uit, maar edelmoedig, en ze deed heel stoïcijns alles wat er van haar gevraagd werd. Op een gegeven moment kregen we te horen dat ze over een paar dagen geopereerd zou worden, en dat in die tijd de ontsteking rond de tumor met hoge doses steroïden zou worden bestreden, zodat de tumor er gemakkelijk uit gehaald kon worden.

Ik geloof dat ik het nog wel het ergst vond om te zien hoe ze door de gangen gereden werd, met haar hemd met blote rug

aan, terwijl ze met stille, verwarde waardigheid om zich heen keek. De logistiek was ten einde, we waren waar we wezen moesten, voor de kinderen werd gezorgd, en nu moesten we drie dagen wachten en aan deze nieuwe werkelijkheid wennen. Ik was meestal in het ziekenhuis bij Katherine, of ik zat in de hal aan de telefoon om deze bom bij vrienden en familie te deponeren. De telefoongesprekken verliepen allemaal volgens hetzelfde stramien: luidruchtig ongeloof, gevolgd door grote schrik en vaak door tranen. Na drie dagen was ik ervaren en loodste ik mensen tijdens mijn verhaal door hun stadia heen.

Eindelijk was het dan vrijdag, en Katherine werd klaargeemaakt voor de OK. Ik mocht met haar mee tot aan een wacht-ruimte. Dit was – typisch Frans – een mooi, zonnig, modern atrium, met bomen waarvan de rode en bruine bladeren het licht vingen en die glansden als gebrandschilderd glas. We konden niet veel tegen elkaar zeggen, en ik gaf haar een kus ten afscheid, want ik wist niet zeker of ik haar weer zou zien, of hoe erg ze er, als ik haar weer zou zien, door de operatie aan toe zou zijn.

Op het laatste moment vroeg ik de chirurg of ik bij de operatie mocht kijken. Als gewezen publicist op het gebied van gezondheidszorg was ik al vaker in operatiekamers geweest en ik wilde alleen maar precies weten wat er met haar gebeurde. De chirurg keek er totaal niet van op, maar was juist zeer verheugd. Hij is een van de beste neurochirurgen van Frankrijk en ik ben er vrij zeker van dat hij het aspergersyndroom had. Voor de eerste en meteen de laatste keer tijdens onze gesprekken keek hij me recht aan en glimlachte, alsof hij wilde zeggen: ‘Dus u houdt ook van tumoren?’ en stelde me opgewonden aan zijn team voor. De anesthesist was veel minder over dit plan te spreken en keek zichtbaar geschrokken, dus krabbelde

ik meteen terug, aangezien ik niet wilde dat iemand om wat voor reden dan ook onder de maat zou presteren. De chirurg liet zijn schouders zakken en verviel meteen weer tot zijn glimlachloze efficiency.

De operatie verliep succesvol, en toen ik Katherine een paar uur later op de intensive care aantrof, was ze bij bewustzijn en glimlachte ze. Maar de chirurg vertelde me meteen daarna dat het weefsel dat hij had verwijderd hem bepaald niet aanstond. ‘Het komt terug,’ waarschuwde hij. Maar ik was toen al zo opgelucht dat ze de operatie had overleefd dat ik deze informatie opsloeg in mijn achterhoofd en me richtte op de nasleep: familie, en de chemotherapie en bestraling die Katherine moest ondergaan. Katherine ontving bezoek, ook de kinderen, op het smetteloze gazon met palm- en pijnbomen voor het gebouw van de verpleegafdeling. Aanvankelijk zat ze in een rolstoel, maar daarna zat ze in het vlekkerige zonlicht op het gras, met om het verband om haar hoofd een zijden sjaal in gedempte tinten, en zag ze er net zo mooi en ontspannen uit als altijd, als de gastvrouw van een gezellige picknick. Onze goede vrienden Phil en Karen waren met vakantie in Bergerac, zeven uur rijden ten noorden van ons, maar ze kwamen helemaal naar ons toe, en het was heel emotioneel om onze kinderen met die van hen te zien spelen alsof er niks aan de hand was in deze verder zo idyllische omgeving.

Na een paar verdovende dagen op internet was het wel duidelijk dat de tumor hoe dan ook zou terugkomen. De British en de American Medical Associations, en elke onderzoeksorganisatie naar kanker ter wereld, en trouwens ook elke andere organisatie waar ik contact mee opnam, hadden dezelfde boodschap voor iemand met de diagnose glioom stadium 4: ‘Het spijt me heel erg voor u.’

Ik hengelde bij mijn contacten in de gezondheidszorg naar goed nieuws over Katherines aandoening dat nog niet in de literatuur terecht was gekomen, maar dat was er niet. De gemiddelde levensduur – de statistisch gezien meest voorkomende levensduur – is na de diagnose negen tot tien maanden. Het gemiddelde wijkt iets af, maar 50 procent leeft na één jaar nog. Drie procent van de mensen bij wie een tumor in stadium 4 is gediagnosticeerd leeft na drie jaar nog. Het zag er niet best uit. Dit was zware kost, vooral omdat Katherine zo goed herstelde van haar craniotomie om de tumor te verwijderen (als je bedenkt dat het maar zelden voorkomt dat de tumor voor 100 procent wordt verwijderd), en de uitstekende Franse gezondheidszorg haar met spoed doorstuurde naar hun hypermoderne afdeling Bestraling en Chemotherapie. De mensen die met deze ziekte het langst leefden waren jonge gezonde vrouwen met een actieve geest – Katherine ten voeten uit. En ondanks de doem en duisternis liepen er nog diverse veelbelovende onderzoekstrajecten, die misschien wel op tijd beschikbaar zouden komen, voordat de tumor terug was.

Toen Katherine uit het ziekenhuis ontslagen werd, kwam ze in een Tardis-achtig, leeg huis in een dorp dat ons ontzettend steunde. Haar ouders, broers en zus waren er, en de eerste dag dat ze terug was werd er op het raam geklopt. Het was Pascale, onze buurvrouw, die door het raam zonder wat voor ceremonieel ook een eettafel en zes stoelen aanreikte, gevolgd door een grote pan met een warme maaltijd erin. We probeerden de draad weer op te pakken, richtten op de stoffige zolder ons kantoor in, zetten de behandelingen die Katherine zou krijgen op een rij, en ik ging verder met het boek met mijn doe-het-zelfcolumns, waar Katherine per se de lay-out van wilde blijven doen. Ondertussen stonden honderd meter verderop langs